

УДК 340.1

Назар Гук

Національний університет «Львівська політехніка»,
Навчально-науковий Інститут права,
психології та інноваційної освіти,
аспірант спеціальності 081 Право
deslole94@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2966-3177>

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СУДДІВ ЯК ОСНОВА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ

<http://doi.org/10.23939/law2020.28.039>

© Гук Н., 2020

У статті на основі аналізу наукових праць, чинних нормативно-правових актів й правозастосовної практики здійснено комплексне філософсько-правове дослідження моделювання процесу формування професіоналізації суддів у контексті сучасного процесу реформування державно-правової сфери, із визначенням частин, які провокують формування професіоналізації суддів, та окресленням можливих варіантів впливу на неї.

Визначено основні тенденції подальшого удосконалення суддівського корпусу, а саме: перевірка на реалізованість та ефективність законодавчо окресленої моделі формування суддівського корпусу – призначення на посаду судді на позаполітичній, прозорій, конкурсній основі за поданням ВРП зі залученням громадськості; професіоналізація суддівського корпусу; гарантування незалежності судової системи і як результат – забезпечення незалежності та захищеності суддівського корпусу; підвищення моральних та етичних вимог до суддів згідно з міжнародними стандартами; зростання авторитету суддів у суспільстві та безумовна довіра до них.

Ключові слова: суддя; суддівський корпус; професіоналізація суддів; судова система; демократизація; організаційно-правові заходи; Закон України «Про судоустрій і статус суддів»; судова реформа; національне законодавство.

Постановка проблеми. Формування корпусу професійних суддів – це нормативно визначений процес кадрового забезпечення системи судоустрою, від ефективності якого залежить ефективність функціонування цієї системи. Як слушно відмічається в періодичній літературі: «Очікувати на швидкий успіх реформи системи судоустрою не варто. Другорядним є питання ланок, юрисдикцій, спеціалізацій, адже головне – хто здійснює правосуддя. І саме тому судова реформа розпочалась із зміни якісних підходів до формування суддівського корпусу» [1]. Отже, якість функціонування системи судоустрою безумовно пов'язана із якістю суддівського корпусу зокрема, щодо пов'язаності актуальних питань судоустрою та формування корпусу суддів]. Відтак, удосконалення суддівського корпусу є вагомим тенденцією реформування системи судоустрою в Україні.

Аналіз дослідження проблеми. Питання професіоналізації суддів у контексті сучасного реформування, як предмет своїх досліджень, обирали та обирають вчені-психологи та правники, що свідчить про постійну актуальність проведення таких наукових розвідок. Тому теоретичною осно-

вою бакалаврської роботи стали положення, висновки та аргументи, які містяться у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених: О. В. Білова, С. В. Бобровник, О. В. Буряк, В. М. Вовк, О. О. Гаркуша, С. В. Глущенко, Н. А. Гураленко, С. В. Ківалов, О. В. Кошова, М. Б. Кравчик, В. В. Кривенко, Р. О. Куйбіда, У. А. Міринич, Л. М. Москович, С. Ю. Обрусна, Н. В. Охотська, О. М. Омельчук, С. В. Прилуцький, Д. М. Притика, П. М. Рабінович, О. В. Саленко, С. В. Сердюк, С. Сливка, С. Суховій, Ю. Ю. Чуприна, О. З. Хотинська-Нор та інші. Їхні наукові праці становлять базис для теоретичного осмислення проблематики цієї бакалаврської роботи й розроблення авторського бачення її вирішення.

Втім, за результатами попередніх наукових розвідок, віддаючи належне дослідникам, встановлено, що сам механізм (алгоритм) трансформації професіоналізації суддів залишався поза сферою дослідження, відповідно, не було показано детермінанти, які сприяють професіоналізації.

Метою статті на основі аналізу наукових праць, чинних нормативно-правових актів й правозастосовної практики здійснити комплексне філософсько-правове дослідження моделювання процесу формування професіоналізації суддів у контексті сучасного процесу реформування державно-правової сфери, із визначенням частин, які провокують формування професіоналізації суддів, та окресленням можливих варіантів впливу на неї.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі не існує уніфікованої дефініції «суддівського корпусу». При цьому використовуються й інші вербальні конструкції, а саме: «представники суддівського співтовариства», до котрих відносять суддів [2, с. 15], «суддівське співтовариство» [с. 13], «корпус професійних суддів» [4, с. 37]. На наше переконання, слушною є думка Обрусної С. Ю., яка тлумачить «поняття «суддівське співтовариство» як форму самоорганізації осіб, які здійснюють правосуддя, і є більш зладнане і з поняттям «суддівське самоврядування» [5, с. 319].

На відмінну від категорії «співтовариство», яке означає «об'єднання людей, згуртованих спільними умовами життя, інтересами тощо» [6, с. 278], етимологія слова «корпус» означає «сукупність осіб якогось однієї спеціальності, службового становища тощо» [6, с. 300].

Звідси: більш етимологічно обґрунтованим для визначення сукупності осіб, які здійснюють правосуддя та мають однаковий статус, є використання вербальної конструкції «суддівський корпус».

Деякі науковці зауважують, що «не варто зміст поняття «суддівський корпус» визначати лише як професійні судді, адже у встановлених Законом випадках цю діяльність можуть здійснювати і непрофесійні судді» [3, с. 319]. Цей погляд є спірним, адже статус суддів відрізняється від статусу присяжних. Так, відповідно до ст. 52 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» суддею є громадянин України, який згідно з Основним Законом та профільним Законом призначений суддею, посідає штатну суддівську посаду в одному з судів України та виконує правосуддя на професійних основах. Окрім того, судді гарантується перебування на посаді до досягнення ним 65 років (незмінюваність судді), крім випадків звільнення судді з посади чи припинення його повноважень відповідно до Основного Закону та профільного Закону (ст. 53) [7].

Згідно з ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» статус присяжного відрізняється від статусу судді (див.: розділ III «Судді та присяжні»). Присяжним є особа, котра у випадках, передбачених процесуальним законом, та за згодою вирішує справи в складі суду разом із суддею або ж залучається до здійснення правосуддя (ст. 63). Список присяжних затверджується на 3 роки й переглядається у випадку необхідності для заміни осіб, котрі вибули зі списку, за поданням територіального управління ДСАУ (ч. 4 ст. 64 Закону) [7].

Отже, враховуючи, що судді та присяжні не мають однакового статусу, мають різні строки повноважень, а також різні підстави, порядок набуття та припинення своїх повноважень, обґрунтованим є розрізняти категорії: «суддівський корпус» як сукупність осіб, які здійснюють правосуддя на професійній основі та займають штатну суддівську посаду в одному з судів України (корпус

професійних суддів), та «корпус присяжних» як сукупність осіб, які на підставі та у порядку, передбачених Конституцією та законами України, залучаються до здійснення правосуддя. Корпус присяжних, на відмінну від суддівського корпусу, формується перманентно (список присяжних затверджується на три роки), тому важливого значення набуває порядок формування списків присяжних та статус присяжних, які потребують удосконалення.

Сучасний суддівський корпус потребує певного удосконалення. Поняття «формування суддівського корпусу» визначається як упорядкований процес кадрового забезпечення судової влади, який визначає правові механізми набуття та припинення судьями повноважень [8]. Удосконалення суддівського корпусу є значно ширшим поняттям, позаяк за своїм змістом передбачає: удосконалення формування суддівського корпусу, себто правових механізмів набуття й припинення судьями своїх повноважень; покращення якості суддівського корпусу на засадах підвищення та розвитку професійної правосвідомості суддів (відносно поняття, ролі й значення професійної правосвідомості суддів); вдосконалення правового статусу суддів (суддівського корпусу).

Відтак, удосконалення суддівського корпусу – це процеси модернізації та ефективізації кадрового потенціалу системи судоустрою, що передбачає: належне покращення організаційно-правових механізмів набуття, припинення судьями повноважень і статусу професійного судді; підвищення вимог й професійних стандартів для суддівського корпусу з метою запровадження та утвердження справедливого, незалежного суду.

Конститутивною метою удосконалення суддівського корпусу є його модернізація, ефективізація, та, як підсумок, стабілізація на основі професійної правосвідомості суддів.

Визначальним завданням у контексті реформування національної судової системи була люстрація (очищення) суддівського корпусу з метою підвищення авторитету й довіри до неї серед соціуму та боротьба з корупцією. Оскільки, за даними Світового Індексу Правосуддя, Україна за показником «відсутність корупції» в судовій системі посіла 95 місце зі 113 промоніторених країн [8]. Звідси, проблема корумпованості судової влади не втрачає своєї актуальності й тепер. На переконання Прилуцького С., конституційна модернізація статусу суддів є модусом подолання корупційної залежності судової влади в Україні [9, с. 235].

З метою подальшого реформаційного оновлення суддівського корпусу вагомим є удосконалення статусу суддівського корпусу, котрий детермінований зі статусом суддів. Відтак, важливого значення набуває науковий аналіз сутності та змісту правового статусу професійного судді.

Правовий статус професійних суддів ґрунтовно проаналізований у дисертації Обрусної С. Ю. [5]. Зокрема, дослідниця доводить, що «представники суддівського корпусу як громадяни України мають загальний правовий статус; як виразники певної сфери – галузевий статус; як суб'єкти, які виконують певний вид професійної діяльності – професійний статус; як особи, що обіймають відповідні посади – посадовий статус. Відтак, у всій цій сукупності доцільно говорити про правовий статус суддівського корпусу [24, с. 324].

Елементами правового статусу судді Обрусна С. Ю., погоджуючись з позицією Москвич Л. М., вважає службові права, службові обов'язки, повноваження та правосуб'єктність [5, с. 327]. При цьому вважається, що змістом поняття «службові права судді» є: можливість діяти, можливість вимагати, можливість захисту, можливість користуватися конкретними соціальними благами [5, с. 327]. Погоджуючись з цією думкою, водночас представляється недоцільним відносити до змісту статусу судді такий елемент, як повноваження, адже ця категорія традиційно в правовій науці означає неподільну єдність прав та обов'язків органів публічної влади.

Як слушно зауважується у юридичній періодиці, «статус судді – це не тільки його права та обов'язки, а також відповідальність судді перед державою за ухвалені рішення. Нині нас цікавлять дії та відповідальність судді не поза межами суду, процесу, а саме при реалізації правосуддя в контексті кожного персоніфікованого судді» [10, с. 16].

Думається, що аксіоматичним є включення до статусу судді його відповідальності. При цьому, не ставлячи за мету наукового та практичного аналізу відповідальності суддів, треба зазна-

чити, що у контексті реформаційного удосконалення статусу суддів важливого значення набуває законодавчо визначений механізм притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності (розділ VI ЗУ «Про судоустрій і статус суддів») та, водночас, актуалізуються питання відповідальності суддів за постанову неправомірних рішень та відповідальності судді за порушення прав людини, визначених рішеннями Європейського суду з прав людини.

Окрім того, вважається теоретично обґрунтованим й практично доцільним включення до змісту статусу суддів – гарантій їх незалежності. Зокрема, Кривенко В. В., обстоюючи необхідність та важливість захисту суддівського корпусу, визначає, що «у демократичній державі забезпечується всебічний захист прав суддів. При цьому маються на увазі як загальнолюдські і загальногромадянські права, так і права, зміст і гарантії реалізації яких обумовлені специфікою суддівської діяльності і які є невід’ємними від статусу судді» [11, с. 153].

Важливою конституційною гарантією незалежності суддів, а також вагомим здобутком громадянського суспільства на шляху конституційних перетворень щодо подолання корупції є інститут незмінюваності суддів [12, с. 13]. У цьому контексті є слушною позиція Прилуцького С., що «гарантія незмінюваності повинна бути під судовим захистом, а її порушення допускається тільки в судовому порядку» [12, с. 13]. Гарантії незалежності і недоторканності суддів посилено положеннями Основного Закону (ст. 126). Конституційним принципом кореспондує й ч. 5 ст. 48 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» [7].

Перелік, що визначається цими статтями, у повному обсязі розкриває гарантії незалежності суддів, які потребують безпосередньої реалізації на сучасному етапі реформування системи судоустрою. Забезпечення цих гарантій сприятиме гарантуванню незалежності й захищеності суддівського корпусу, що має вагоме значення для ефективізації судоустрою України. Відтак, статус професійного судді за своїм змістом передбачає: правосуб’єктність судді як необхідну умову володіння правовим статусом; сукупність професійних обов’язків судді; комплекс службових прав судді; гарантії незалежності судді; відповідальність судді.

В Україні судді мають єдиний статус незалежно від адміністративної посади, яку обіймає суддя в суді чи місця суду в системі судоустрою (ч. 2 ст. 52 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів») [7].

Розуміння суддівського корпусу як сукупності професійних суддів та єдність статусу суддів дають підстави виокремлювати узагальнюючу категорію – статус суддівського корпусу. Правова модернізація статусу суддівського корпусу і, зокрема уточнення та посилення гарантій незалежності й недоторканності суддів, обумовить утвердження стабільності суддівського корпусу, що може вважатися кінцевим результатом реформування суддівського корпусу.

У контексті конституційних змін та оновлення національного законодавства простежується підвищення вимог і професійних стандартів до суддівського корпусу. Звісно, це і є спрямовано на професіоналізацію суддівського корпусу. Як слушно зауважується у правознавчій літературі, при цьому вимога щодо компетентності обіймає не лише професійний аспект, а також інші – зокрема особистий, соціальний тощо [13, с. 34].

Імунітет суддів, який можна схарактеризувати як функціональний, визначається ст. 126 Основного Закону. Згідно зі ст. 128 Конституції України, призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням ВРП у порядку, передбаченому законом. Відтак, ВРУ позбавлена права брати участь в обранні суддів на посади та їх звільненні, що спрямовано на деполітизацію організації судової влади.

Аналіз положень ст. 128, ст. 131 Основного закону дозволяє стверджувати, що призначення на посаду судді здійснюється Президентом лише на основі та згідно з поданням ВРП, тобто роль Глави державиносить фактично церемоніальний характер й залежить від змісту волевиявлення Вищої ради правосуддя.

З цього приводу треба зазначити, що у пункті 14 Доповіді, присвяченій призначенню суддів (Венеція, 16–17 березня 2007 р.), Венеціанська Комісія зазначила, що якщо Президент має діяти

лише в межах подання незалежної ради суддів, призначення суддів Президентом країни не видається процедурою, що може створити проблеми [14].

Отже, Конституція України та ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» основує новий механізм призначення суддів, що унеможливує ситуації вносити подання ВРП про призначення суддею особи, яка не відповідає установленим вимогам до кандидата на посаду судді. ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» окреслює чіткий порядок добору й призначення на посаду судді, що передбачає відповідні стадії (ст. 70) [7]. У цьому процесі важливу роль відіграють такі органи як Вища рада правосуддя та Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Вагомою новелою національного законодавства є залучення до такого процесу громадськості й створення для цього належних органів: громадської ради доброчесності (ст. 87 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» [7]); громадської ради міжнародних експертів (ст. 9 ЗУ «Про Вищий антикорупційний суд»).

На основі вищезначеного можна висновувати, що національним визначена нормативно-правова модель формування суддівського корпусу шляхом призначення на посаду судді на позаполітичній, прозорій, конкурсній основі за поданням ВРП зі залученням громадськості. Варто зазначити, що така модель відповідає міжнародним, передусім, європейським стандартам.

Метою будь-якої реформи є такий результат, який виражає прагнення та цінності суспільства. У сфері здійснення правосуддя та організації судової влади – це удосконалення конституційних основ правосуддя та судоустрою для забезпечення кожній людині права на справедливий та ефективний судовий розгляд справи незалежним й неупередженим судом. Відтак, вагомого значення набуває концепт справедливості суду, що безпосередньо пов'язаний з чесністю суддів (у контексті «теорії справедливості» – «справедливість як чесність» [15]) та з іншими морально-етичними якостями суддів.

Текст присяги судді дозволяє стверджувати, що особа, беручи на себе обов'язок здійснювати правосуддя, зобов'язується суворо дотримуватись вимог закону та морально-етичних принципів, а також поводитися як порядна, достойна високої посади людина. При цьому треба зазначити, що однією з підстав притягнення судді до дисциплінарної відповідальності є поведінка судді, яка нівечить звання судді або підриває авторитет правосуддя, передусім у питаннях моралі, доброчесності, непідкупності, відповідності способу життя статусу судді, дотримання норм суддівської етики та стандартів професійної поведінки, що забезпечують суспільну довіру до суду, а також прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, свідків чи інших учасників судового процесу (п. 3 ч. 1 ст. 106 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів») [7].

Звідси набуває важливого значення визначення понять «об'єктивність», «безсторонність», «неупередженість», «незалежність», «справедливість», «чесність» та «сумлінність». Якщо зміст понять «справедливість» як право на справедливий суд (ст. 7 Закону) та «незалежність» (див.: ст. ст. 6, 48 Закону) можна визначити, виходячи із положень закону, то зміст зазначених інших понять не пояснюється ні в законі, ні в юридичних енциклопедіях [7]. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови ці слова мають таке значення: об'єктивний – який існує поза людською свідомістю і незалежно від неї, незалежно від волі, бажань людини; безсторонній – який складає думку про когось або щось на підставі об'єктивних фактів, а не особистого почуття; неупереджений – який діє на підставі об'єктивних фактів, позбавлений упередження, не має обманної, негативної, заздалегідь сформованої думки; чесний – який має високі моральні якості, правдивий, старанний, сумлінний, відвертий тощо; сумлінний – який чесно, старанно, ретельно виконує свої обов'язки.

Визначення цих понять містяться в деяких рішеннях Європейського суду з прав людини.

Судова практика визначає два критерії для встановлення безсторонності суду відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: 1) встановлення, що суд був суб'єктивно безсторонній, тобто жодний із його членів не проявляв упередженості та особистої зацікавленості; 2) суд зобов'язаний бути об'єктивно безсторонній, себто передбачається існування достатніх гарантій, щоб викреслити будь-які сумніви щодо цього (рішення Європейського суду від 10 червня 1996 р. у справі «Пуллар проти Сполученого Королівства») [16].

Виходячи з визначеного та на основі аналізу рішень Європейського суду з прав людини, можна дійти висновку, що майже всі поняття, які є в тексті присяги судді України, взаємопов'язані, впливають одне з одного або доповнюють одне одного та є морально-етичними категоріями.

Звідси важливого значення набуває морально-етична складова правового статусу сучасних суддів. Зокрема, як зазначається у Стратегії розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 рр. [106], розроблення та дотримання високих стандартів поведінки й етичних принципів, так само як прозоре інформування громадськості про стан справ у цій сфері, є важливими основами справедливого здійснення судочинства, гарантіями захисту суддів від неналежного впливу та одночасно чинниками, які сприяють підвищенню довіри громадськості до судової системи.

У контексті сучасного перезавантаження публічної влади й кардинальних змін у системі судоустрою та правосуддя визначальним завданням реформи є відновлення довіри до судової влади, передусім, через апроксимування української системи судоустрою до міжнародних стандартів у контексті євроінтеграційних процесів держави. Відтак, однією з найважливіших умов оперативної євроінтеграції України є реформування системи судоустрою з метою розвитку незалежної судової влади й зміцнення її авторитету через підвищення вимог до статусу суддів відповідно до міжнародних (передусім, європейських) стандартів.

Проблема суддівської етики завжди викликала значний інтерес як з боку науковців, представників громадськості, так і практикуючих юристів. Утім, як справедливо зауважується в сучасній юридичній літературі, «нині, на жаль, трапляються численні порушення як суддями, так і працівниками суду норм етичної поведінки, того ця проблема потребує постійного, систематичного вивчення та опрацювання рекомендацій задля покращення ситуації» [10, с. 19].

Окрім того, прийняття низки нових нормативно-правових актів у контексті реформування системи судової системи актуалізує дефініцію доброчесності, співвідношення національного законодавства із міжнародними (передусім, європейськими) стандартами щодо етичної складової правового статусу сучасного судді та ін. Відтак, особливого значення набуває розкриття змісту доброчесності та професійної етики як етично-моральних складових статусу судді, як визначальних оновленого національного законодавства та відповідних міжнародно-правових стандартів.

Висновки. Отже, основними тенденціями подальшого удосконалення суддівського корпусу, на нашу думку, є: перевірка на реалізованість та ефективність законодавчо окресленої моделі формування суддівського корпусу – призначення на посаду судді на позаполітичній, прозорій, конкурсній основі за поданням ВРП зі залученням громадськості; професіоналізація суддівського корпусу; гарантування незалежності судової системи і як результат – забезпечення незалежності та захищеності суддівського корпусу; підвищення моральних та етичних вимог до суддів згідно з міжнародними стандартами; зростання авторитету суддів у суспільстві та безумовна довіра до них.

Отже, удосконалення суддівського корпусу у контексті сучасних тенденцій реформування судової системи України за своїм змістом передбачає послідовні етапи: очищення (люстрація) суддівського корпусу; оновлення суддівського корпусу через належну процедуру оцінювання відповідності суддів посаді за критеріями фахової компетентності, доброчесності, професійної етики; оптимізація нормативно-правової моделі (механізму) формування суддівського корпусу та модернізація його статусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хотинська-Нор О. З. Теорія судової реформи: інституціональні пастки. *Судова апеляція*. 2015. № 3. С. 35–42.
2. Черновський О. К. Психологічна компетентність судді у практичній діяльності. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 2 (6). С. 14–18.
3. Чуприна Ю. Ю. Державна політика реформування системи судової влади в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управл. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.
4. Москвич Л. М. Особистісні якості судді в системі забезпечення ефективності судової системи. *Держава і право*. 2009. Вип. 45. С. 201–207.
5. Обрусна С. Ю. Адміністративно-правові засади реформування судової системи України: дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра. юрид. наук. Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2011. 430 с.
6. Словник української мови: в 11 томах. Т. 4, 1973. 840 с.
7. Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Відомості Верховної

Ради. 2016. № 31. ст. 545. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 29.09.2020 р.). 8. Шелевер Н. Особливості реформування суддівського імунітету після внесених змін до Конституції України (в частині правосуддя). *Visegrad Journal on Human Rights*. № 5 / 1. 2016. С. 167–170. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_5/part_1/31.pdf (дата звернення 01.10. 2020 р.). 9. Шевчук С. В. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640 с. 10. Кравчик М. Б. Реформування судової системи як важлива складова європейської інтеграції України: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Львів, 2015. 20 с. 11. Кривенко В. В. Демократизація судової системи України: проблеми і перспективи: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса : Одеська національна юридична академія, 2006. 216 с. 12. Прилуцький С. В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2013. 36 с. 13. Шукліна Н. Професійний розвиток судді: виклики сьогодення. *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 3. С. 34–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2013_3_6 (дата звернення 2.10. 2020 р.). 14. Прилуцький С. В. Конституційна модернізація статусу суддів як шлях у подоланні корупційної залежності судової влади України. *Право України*. 2017. № 1. С. 12–18. 15. Прилуцький С. В. Громадянське суспільство в механізмі судової влади та правосуддя: теоретико-правовий аспект. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1. С. 236–242. 16. Бобровник С. В. Нові аспекти дослідження теорії судової влади. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 2. С. 337–339.

REFERENCES

1. Khotynska-Nor O. Z. *Teoriia sudovoi reformy: instytutsionalni pastky* [Theory of judicial reform: institutional traps]. *Sudova apeliatsiia*. 2015. No. 3. P. 35–42. 2. Chernovskyi O. K. *Psykhologichna kompetentnist suddi u praktychnii diialnosti*. [Psychological competence of the judge in practice] *Visnyk Vyshchoi rady yustytisii*. 2011. No. 2 (6). P. 14–18. 3. Chupryna Yu. Yu. *Derzhavna polityka reformuvannia systemy sudovoi vlady v Ukraini*. [State policy of reforming the judiciary in Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upravl. Dnipropetrovsk, 2011. 20 p. 4. Moskvych L. M. *Osobystisni yakosti suddi v systemi zabezpechennia efektyvnosti sudovoi systemy*. [Personal qualities of a judge in the system of ensuring the efficiency of the judicial system.] *Derzhava i pravo*. 2009. Vyp. 45. P. 201–207. 5. Obrusna S. Yu. *Administratyvno-pravovi zasady reformuvannia sudovoi systemy Ukrainy*. [Administrative and legal principles of reforming the judicial system of Ukraine]: dys. ... na zdobuttia nauk. stupenia d-ra. yuryd. nauk. Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, 2011. 430 s. 6. *Slovyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 tomakh. T. 4, 1973. 840 p. 7. *Zakon Ukrainy «Pro sudoustrii i status suddiv»*. [Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges""] *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2016. No. 31. St.545. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (data zvernennia 29.09. 2020 r.). 8. Shelever N. *Osoblyvosti reformuvannia suddivskoho imunitetu pislia vnesenykh zmin do Konstytutsii Ukrainy* [Features of reforming judicial immunity after amendments to the Constitution of Ukraine] (v chastyni pravosuddia). *Visegrad Journal on Human Rights*. No. 5 / 1. 2016. S. 167–170. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_5/part_1/31.pdf (data zvernennia 01.10.2020 r.). 9. Shevchuk S. V. *Sudova pravotvorchist: svitovyi dosvid i perspektyvy v Ukraini*. [Judicial lawmaking: world experience and prospects in Ukraine] K. : Referat, 2007. 640 p. 10. Kravchuk M. B. *Reformuvannia sudovoi systemy yak vazhlyva skladova yevropeiskoi intehtratsii Ukrainy* [Reforming the judicial system as an important component of European integration of Ukraine]: avtoref. ... dys. kand. yuryd. nauk. Lviv, 2015. 20 p. 11. Kryvenko V. V. *Demokratyzatsiia sudovoi systemy Ukrainy* [Democratization of the judicial system of Ukraine]: problemy i perspektyvy: dys. ... kand. yuryd. nauk. Odessa : Odeska natsionalna yurydychna akademiia, 2006. 216 p. 12. Prylutskyi S. V. *Sudova vlada v umovakh formuvannia hromadianskoho suspilstva ta pravovoi derzhavy v Ukraini* [Judiciary in the formation of civil society and the rule of law in Ukraine]: avtoref. dys. ... d-ra. yuryd. nauk. Kyiv, 2013. 36 p. 13. Shuklina N. *Profesiyni rozvytok suddi: vyklyky sohodennia*. [Professional development of a judge: challenges of today] *Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*. 2013. No. 3. P. 34–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2013_3_6 (data zvernennia 2.10.2020 r.). 14. Prylutskyi S. V. *Konstytutsiina modernizatsiia statusu suddiv yak shliakh u podolanni koruptsiinoi zalezhnosti sudovoi vlady Ukrainy*. [Constitutional modernization of the status of judges as a way to overcome the corruption dependence of the judiciary of Ukraine.] *Pravo Ukrainy*. 2017. No. 1. P. 12–18. 15. Prylutskyi S. V. *Hromadianske suspilstvo v mekhanizmi sudovoi vlady ta pravosuddia: teoretyko-pravovyi aspekt*. [Civil society in the mechanism of judicial power and justice]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2010. No. 1. P. 236–242. 16. Bobrovnyk S. V. *Novi aspekty doslidzhennia teorii sudovoi vlady*. [New aspects of the study of the theory of the judiciary] *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. 2013. No. 2. P. 337–339.

Дата надходження: 16.10.2020 р.

**PROFESSIONALIZATION OF JUDGES AS A BASIS
FOR DEMOCRATIZATION OF THE JUDICIAL SYSTEM OF UKRAINE:
ORGANIZATIONAL AND LEGAL MEASURES**

The article, based on the analysis of scientific works, current regulations and law enforcement practice, provides a comprehensive philosophical and legal study of modeling the process of professionalization of judges in the context of the modern process of reforming the state and legal sphere, identifying parts that provoke professionalization of judges. options for influencing it.

The main trends of further improvement of the judiciary are identified, namely: verification of the feasibility and effectiveness of the legally defined model of forming the judiciary – appointment to the position of a judge on a non-political, transparent, competitive basis at the request of the GRP with public involvement; professionalization of the judiciary; guaranteeing the independence of the judiciary and, as a result, ensuring the independence and security of the judiciary; raising moral and ethical requirements for judges in accordance with international standards; the growth of the authority of judges in society and unconditional trust in them.

Key words: judge; the judiciary; professionalization of judges; judiciary; democratization; organizational and legal measures; Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges»; judicial reform; national legislation.